

Bonding matky a novorozence – historické srovnání

Diplomová práce Zdenky Slezákové, HISO FHS UK

Posudek vedoucí: Radka Dudová

Diplomová práce se zaměřuje na téma z oblasti, která v současné světové i české sociologii získává na popularitě: sociologie těla a tělesnosti, medicíny a „biologického občanství“. Před autorkou tak stála výzva, jak téma, které by bylo možno pokládat za ryze biologické, uchopit sociologicky. Zhostila se toho dle mého názoru úspěšně, a to s využitím analýzy diskurzu, která jí umožnila zahrnout i hledisko historické.

Práce je dobře strukturovaná. Autorka nejprve definuje pojmy, se kterými pracuje. Bonding definuje jako vytváření pouta mezi matkou a novorozencem v prvních okamžicích po porodu, proto se v práci zaměřuje na organizaci porodní péče a praxe bezprostředně po porodu. Při vymezení bondingu možná zachází do přílišných medicínských detailů, vyváženě je ale doplňuje historickým exkurzem a popisem současné praxe při porodech. Chybí mi zde jen informace o tom, jak přesun porodů do klinik souvisel s vývojem novorozenecké úmrtnosti. V teoretické části autorka vychází z Foucaultova konceptu biomoci a pastýřské moci, z Roseova konceptu biologického občanství a z teorie medicinizace. Dále představuje rozpracování těchto konceptů přímo pro situaci porodu a porodnictví, přičemž se zaměřuje na rostoucí „sebeuvědomění“ (některých) rodiček v ČR a jejich snahy definovat svou pozici v kontrastu k expertnímu vědění. Využívá při tom zahraniční i české výzkumy.

V metodologické části autorka použitou metodologii nejprve obecně teoreticky vymezuje (diskurz a rámce), následně podrobně popisuje postup, který ve svém originálním výzkumu využila. Zaměřila se na srovnání diskurzu tří historických období, aby lépe zachytila vývoj tématu. Čtenář je seznámen s tím, proč vybrala právě tato období a jakým způsobem shromáždila relevantní texty k analýze. Ačkoliv se pokusila o co nejširší zachycení společenské a odborné debaty k tématu, ukázalo se, že se jedná o téma poměrně specifické. Shromážděných textů proto není mnoho a jsou poměrně různorodé, přičemž se ale úzce zaměřují na poporodní fázi bondingu a jeho institucionalizaci, nebo spíše reflexi této institucionalizace, v podobě praxe rooming-in.

V analytické části se autorka nejprve věnuje vymezení komunikátorů a příjemců sdělení. To samo o sobě již hodně napovídá o povaze diskurzu: kdo se jej smí účastnit a za jakých podmínek, jakou roli v tomto procesu hraje expertní vědění a jaký jeho druh. Podle očekávání se ukazuje dominantní role lékařských expertů, zejména v prvním studovaném období, později se do debaty přidávají hlasy psychologů. V další části autorka analyzuje obsah sdělení s využitím analýzy rámců. Pokouší se identifikovat hlavní rámce v diskurzu a porovnat je podle jejich četnosti a pozice komunikátorů, kteří je využívají. Tato část je poměrně roztržitá a popisná. Za zdařilou považuji kapitolu věnovanou rozlišení typů diskurzů o bondingu, kde autorka ukazuje na rozdělení mezi expertním medicínským a laickým uživatelským diskurzem, které se spolu nesetkávají a nekomunikují. Expertní diskurz má přitom jednoznačně dominantní postavení při určování podob možných postupů a péče při porodu. Toto rozdělení reflektuje rozdělení společnosti v současných debatách o porodech a porodnictví a může sloužit jako vysvětlení nemožnosti najít společný jazyk a ideálně konsensus.

V poslední části analytické kapitoly se autorka věnuje vymezení rolí aktérů tak, jak jej lze pozorovat v diskurzu. Všímá si zejména proměny přístupu k „ženám – rodičkám“ ze strany odborníků. Tato část působí trochu nadbytečně, v závěru ale umožňuje uspořádání pozic a vztahů jednotlivých aktérů v diskurzu.

Celkově práci pokládám za zdařilou. Autorka pracuje s poměrně komplikovanými teoretickými koncepty, přehledně představuje metodologii výzkumu a své analytické postupy. Analýzu provádí velmi detailně, a i když se místy opakuje či zachází do přílišných popisných detailů, dospívá k celkem zajímavým závěrům, které přehledně prezentuje čtenářům. Práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

Mgr. Radka Dudová, Ph.D.